

BUITEN

8^e JAARGANG N°. 25.

ZATERDAG 20 JUNI 1914.

Foto C. Steenbergh.

HET „HUIS VAN GROEN VAN PRINSTERER”, AAN DEN KORTEN VIJVERBERG
TE 'S-GRAVENHAGE.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE GEHEIMZINNIGE VIOLIST, DOOR WILLIAM LE QUEUX (25) BLZ. 294	EN 304
HET HUIS VAN GROEN VAN PRINSTERER, DOOR CAREL HANSEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 293, 296—298
HET ROKIN TE AMSTERDAM, III, DOOR CORN. J. GIMPEL, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 299—300
VAN SPINNEN EN WEVEN, DOOR D. J. VAN DER VEN, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 300—303
DE HOED VAN MONS. DE ST. GÉROL, (SLOT), DOOR B. BLZ. 302	
DE ROEIWEDSTRIJD VAN „HOLLANDIA” OP DEN RIJN BIJ 'S MOLENAARSBRUG. ILLUSTRATIE	„ 303
DE OPENING OP 5 JUNI L.L. VAN HET BOOTENHUIS DER PAS OPRICHTTE ROEIVEREENIGING „DIE LEYTHE” TE LEIDEN. ILLUSTRATIE	„ 303
HET ARTISTEN-SPORTFEEST IN HET STADION TE AMSTERDAM	„ 304
EENDJES VOEREN IN DE SCHEVENINGSCHEN BOSCHJES. ILL.	„ 304
AVONDLIEDJE, (GEDICHT), DOOR JAN JURJEN ZELDENTHUIS	„ 304

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

DE GEHEIMZINNIGE VIOLIST

door WILLIAM LE QUEUX.

(25) (Geautoriseerde vertaling.)

HOOFDSTUK XXI.

ONTHUTST over haar zwijgen, haar onbeweeglijkheid, haar algeheele gevoelloosheid, sprong ik van mijn stoel op, ging naar haar toe en boog mij over haar heen. Haar oogen staarden vaag in het niet, juist zooals ik ze bij twee vorige gelegenheden had zien doen. Het was alsof zij plotseling blind en doof geworden was. Ik nam haar hand in de mijne. Zij was ijskoud.

„Rosemary! Rosemary!” riep ik buiten mezelf uit. „Kijk me aan, spreek tot me — ach, om 's hemels wil, kijk zóó niet!”

De beteekenis mijner woorden drong tot haar door. Het is mogelijk, dat het de groote ernst van mijn toon was, die haar dwong de woorden te hooren en de beteekenis er van te begrijpen. Langzaam wendde zij het hoofd om, en, bij het duistere licht van een lamp, die op eenigen afstand stond, zag ik de uitdrukking harer oogen — een uitdrukking als van iemand, die, hoewel hoorend, toch slechts vagelijk verstaat; de uitdrukking van een wezen, welks brein slechts half wakker is, welks geestvermogens verdoofd en gedeeltelijk ongevoelig gemaakt zijn. Wat was er gebeurd? Wat kon er zoo plotseling over haar gekomen zijn? Kon het enkel de uitwerking van de muziek zijn, die haar op zulk een wonderbaarlijke wijze had aangedaan?

Ik zag haar lippen zich bewegen, en mij lager buigend, luisterde ik ingespannen naar het minste geluid dat hen mocht ontsnappen. Zij bewogen weder en met iets als een huivering verstond ik duidelijk de woorden:

„Dario, Dario! Ah! Dario!”

Ik legde mijn hand op haar bleke voorhoofd, om haar koortsachtig brein te kalmeeren. De aanraking deed haar huiveren, en, plotseling haar arm opheffend, vatte zij mijn hand en duwde deze boos terzijde.

Nog steeds die vreemde, starende, nietszeggende blik. Ik had het kunnen uitschreeuwen van ellende; ik had het kunnen uitschreeuwen van louter wanhoop over de verandering, die zoo plotseling over haar gekomen was. Tweemaal tevoren had ik haar aldus gezien, doch geen van deze beide keeren had haar gezicht er zoo vreeselijk uitgezien. Zou ze plotseling krankzinnig geworden zijn?

Plotseling herinnerde ik mij, dat, bij een vorige gelegenheid, toen zij in een dergelijken toestand was, de onverwachte terugkeer van haar oom haar plotseling had bijgebracht. Was het mogelijk dat dit ook nu weder zou gebeuren? Hoewel ik haar in dezen toestand liever niet alleen liet, voelde ik, dat het mijn

plicht was, Calvert er onmiddellijk bij te roepen. Ik vond hem spoedig in het hotel, en hij haastte zich met mij terug. Rosemary was nog precies zoo, als ik haar verlaten had — onbeweeglijk, gevoelloos, recht voor zich uit starend, blijkbaar niets ziende en niets hoorende.

„Wat is het, liefje?” vroeg hij zacht, terwijl hij zijn hand teeder op haar hoofd legde, en over haar bruine haar streek. „Voel je je niet goed?”

Maar tot mijn verwondering en wanhoop gaf zij niet het geringste teeken van bewustzijn. Zelfs de tegenwoordigheid van haar oom beïnvloedde haar nu niet. Zij scheen er zich niet van bewust, evenmin als zij het zich van mijn tegenwoordigheid geweest was. Calvert bleef bij haar en sprak haar kalmeerdend en bemoedigend toe. Herkende zij hem ook maar in het minst?

Eens — en ook slechts eenmaal zuchtte zij diep.

Plotseling begon de muziek tot mijn schrik opnieuw. Van waar kwam zij? De speler moest dichtbij zijn en toch konden wij hem niet ontdekken. Ik zag haar schokken. Haar geheele lichaam sidderde. Even later kwam zij langzaam in haar stoel overeind, en boog zich toen voorover, zooals zij ook dien middag in Queen's Hall gedaan had, toen Gasparini het Mendelssohn Concert gespeeld en haar aan zich gekluisterd had met zijn doorborenden blik. Kon zij hem daar buiten in de duisternis zien?

De muziek, sereen opzwevend, werd hartstochtelijk, betoo-verend, verlokkelijk. Zelfs ik voelde haar invloed, haar onweerstaanbare dwingende macht. Zelfs ik was mij scherp bewust van de tooverkracht dier geluiden. Ik trachtte mij er tegen te verzetten, de betoovering te verbreken, die zij langzaam om mij heen weefde, en tot op zekere hoogte slaagde ik hierin. Doch zoo het mij op deze wijze aantrok — de gedachte schoot mij door het hoofd — mij, een Filistijn in de muziek, mij, tot wien muziek tot voor zeer kort geleden nog in het minst niet sprak, ik, die nauwelijks de eene noot van de andere kon onderscheiden, en die er mij op beroemde, dat ik een nuchter onemotioneel, flegmatisch mensch was — welke moest de uitwerking dan wel zijn op Rosemary, wier artistiek temperament door de geringste aanleiding gewekt werd?

Het naderde. Het kwam steeds nader — aldoor nader. Al duidelijker en duidelijker klonk het, terwijl het spookachtig bekorend effect nog steeds sterker werd.

Toen stierf het langzaam weg. Wederom was de betoovering verbroken — verbroken, dat wil zeggen, voor Calvert en mij-zelfen, want wat Rosemary betreft, die zat daar nog steeds, gehypnotiseerd en volkomen hulpeloos. Nu geheel zonder bewustzijn, geleken haar oogen op doodenooogen, terwijl haar pols bijna opgehouden had met kloppen en haar ledematen verstijfd waren.

„Een dokter! Haal een dokter!” riep Calvert.

Nooit tevoren had ik hem zoo buiten zichzelf van angst gezien. Hij scheen voor het eerst in zijn leven geheel in de war te zijn. Voorzichtig beurdten wij haar op, en droegen haar naar binnen naar haar kamer. Hare ledematen waren verstijfd, haar oogen glazig, en haar geheele voorkomen dat van een vrouw in trance.

Het duurde wel een half uur, vóór de Engelsche dokter er was, zonderling kalm vergeleken bij de winderige, gesticuleerende, spoedig opgewonden Sicilianen, waaraan wij zoo gewoon werden. En toch verknoede hij geen oogenblik.

„Waaraan is deze toestand te wijten?” vroeg hij zeer ernstig, na zijn patient een kort onderzoek te hebben doen ondergaan. „Het is een zeer onnatuurlijke toestand”

Hij luisterde aandachtig naar Calvert, die tot in bijzonderheden alles vertelde wat er zooeven gebeurd was

„Cyril”, zeide Calvert ten laatste, „vertel jij —”

Hij wendde zich tot den dokter.

„Ik vrees dat ik uw naam niet goed verstaan heb”, zeide hij. „Stephen-Chambers”.

„Vertel jij dokter Stephen-Chambers maar van de minder ernstige aanvallen van dezen aard die Rosemary al minstens tweemaal eerder gehad heeft”.

Ik deed dit en legde alle omstandigheden bloot, en wat tot deze aanvallen geleid had. De eerste had plaats gehad, op den morgen dat ik in Hornton Street was aangelopen na mijn eerste bezoek aan Gasparini's huis in Grove End Road. Ik vertelde hem den juisten datum — Vrijdag, den tienden Mei. De tweede aanval, die langer dan de eerste had geduurd, had plaats gehad 's Zaterdagnamiddags, den 18den Mei, gedurende Gasparini's optreden in Queen's Hall. Ik voegde erbij, dat zij ook een lichten aanval leek gehad te hebben op den avond, dat Gasparini een bezoek aan haar huis in Hornton Street had gebracht, en haar te spreken had gevraagd, en bij welke gelegenheid zij den vurigen wensch had uitgedrukt, hem te ontmoeten.

„Een hoogst belangwekkend geval”, zeide de oude, grijze man, terwijl hij nogmaals naar de rustbank ging, waarop Rosemary nog steeds bewusteloos lag. Hij nam haar pols, legde daarna zijn hand op haar hart, en eindigde met haar ooglid een weinig op te slaan.

Zij gaf hoegenaamd geen teeken van leven.

„Er is niets dat u aanleiding behoeft te geven tot de minste

ongerustheid, weet u", zeide Stephen-Chambers kalm. „Zij zal dezen aanval uitslapen en zich herinneren wat er plaats greep tot op het oogenblik dat zij het bewustzijn verloor. Bewusteloosheid trad waarschijnlijk in, toen deze geheimzinnige violist — die, naar gij mij verzekert, geen ander is dan de groote Gasperini — halverwege door zijn muziek heen was, de tweede maal dat hij speelde. Het is duidelijk, naar aanleiding van wat u mij verteld heeft, dat zijn eerste spel haar vreeselijk ontzenuwd heeft, en om zoo te zeggen den weg gebaand heeft tot deze catalepsie. Haar geval, hoewel ongewoon, is geenszins een zeldzaamheid. Zekere fijn-besnaarde naturen worden op hoogst abnormale wijze beïnvloed door muziek — sommigen door andere geluiden. Persoonlijk heb ik tot op heden nooit iemand onder de oogen gekregen, die werkelijk door het luisteren naar muziek zoo geheel gehypnotiseerd was dat hij er bewusteloos van was, hoewel er meerdere gevallen van dien aard geboekstaafd zijn. Het is zeer interessant".

„Het is bijzonder droevig", zeide Calvert vrij ongeduldig. „Binnen hoeveel tijd zal ze, naar uw meening, van dezen aanval bijkomen?"

„Ja, dat is moeilijk te zeggen! Het kan een uur duren, maar evengoed den geheelen nacht. Morgenochtend zal ze beslist weder geheel hersteld zijn, en een ongunstige naverking zal het niet hebben. Maar toch zou ik u willen aanraden te zorgen dat zij die viool niet weer hoort, en zeer beslist mag ze onder geen beding den speler ontmoeten".

„U kunt erop rekenen, dat ik daarvoor zal zorgen", antwoordde Calvert snel.

„Er bestaat niet de minste twijfel, of de man beheerscht haar wil", zeide Stephen-Chambers tot mij, toen hij en ik in de aangrenzende kamer waren. „Haar wil is waarschijnlijk nu reeds geheel aan den zijnen onderworpen. Zij behoeft niet verliefd op hem te zijn, doch zijn wil, die samenwerkt met zijn muziek, veroorzaakt wat ik een magnetischen stroom zou willen noemen, waarvan haar zeer temperamentvolle natuur den invloed niet kan weerstaan. Ik heb natuurlijk dikwijls van Gasperini gehoord, en ook dikwijls verhalen van zijn wondere hypnotische persoonlijkheid — verhalen waaraan ik, ik moet het toegeven, nooit geheel heb willen gelooven. Kent u Gasperini persoonlijk?"

„Ik heb hem wel ontmoet", zeide ik.

„Eenige jaren geleden practiseerde ik in Bologna", ging Stephen-Chambers voort, „kort nadat Gasperini daar vandaan gegaan was. U weet misschien, dat hij als jongmenschen daar in de medicijnen studeerde".

„En zijn reputatie daar was niet al te best, heb ik wel gehoord", zeide ik.

„Niet al te best", geeft het niet voldoende weer", antwoordde hij met een eigenaardigen glimlach. „Eenige jaren geleden had ik daar onder mijn patienten een zeer ouden man, een zekeren Bondi, een inwoner van de stad. Het verhaal, dat ik positief weet, dat waar is, luidde, dat, terwijl hij in Bologna was, Bondi in kennis kwam met Gasperini, of Volpi zooals hij genoemd werd. Bondi had Volpi's grootouders en overgrootouders gekend — naar wat men er van hoort, vreeselijke lieden. Om kort te gaan, Bondi, die toen rijk was, slaagde erin Gasperini te bewegen zijn studie in de medicijnen te laten varen, en zijn wondervolle muzikale begaafdheid verder te gaan ontwikkelen, en hij zelf betaalde groote sommen, eerst voor Volpi's muziek-studie, en vervolgens om hem in zijn vak op streek te helpen. Eerst nadat hij dit alles gedaan had, gingen Bondi's oogen plotseling open en kreeg hij Volpi in zijn ware gedaante te zien. Ondertusschen was Bondi zelf aan lager wal geraakt, en was, hoofdzakelijk door een onvoorzichtige speculatie, geruïneerd. Langzamerhand verdween hij uit het gezicht. Waar hij heen ging, weet ik niet en evenmin waar hij nu is. Mogelijk is hij wel dood, want zelfs toen al was hij heel oud".

„Mario Bondi, een man met sneeuwwit haar en een verdraaiden arm, niet waar?" vroeg ik.

„Ah!" riep Chambers uit. „Dus hem kent u ook al?"

„Van gezicht, ja. Ik heb hem maar eens gesproken. Hij is onlangs in Paignton in Devonshire overleden".

„Is 't toch! Hoe vreemd dat u ook hem ontmoet hebt!"

Een ding, dat Stephen Chambers in den loop van het gesprek toevallig vermeldde, interesseerde mij zeer. Hij zeide, dat Bondi een buitengewoon groote kennis bezat van weinig-bekende giffen en van hun werking op het menschelijk lichaam. Ook Gasperini was een goed giffenkenner. En het was vooral door hun wederkerige belangstelling in deze studie, dat Bondi en Gasperini met elkaar in kennis waren gekomen.

Plotseling hoorde ik Calvert uit het aangrenzende vertrek waar Rosemary op haar bed lag, roepen. Onmiddellijk ijelde ik naar binnen.

„Dokter! dokter!" riep ik een seconde later uit. „Kom toch, er gebeurt iets!"

HOOFDSTUK XXII.

DONKERE SCHADUWEN.

Wij stonden alle drie aan het bed. Hoewel zij langzamerhand uit haar trance aan het bijkomen was, had Rosemary het bewustzijn nog niet herkrege.

Langzaam en naar het leek, pijnlijk, bewoog zij haar armen

een weinig, trok toen de knieën op, en ging op haar zij liggen. Zij ademde nu zwaar en zeer regelmatig. Eenige minuten later opende zij langzaam haar moede oogen.

O! Welk een vreugde te zien, dat de doffe, niets-zeggende blik eruit verdwenen was! Want niettegenstaande de geruststellende woorden van den dokter, was ik toch nog bang geweest, dat haar geest voorgoed gekrenkt zou blijven. Zonder iets te zeggen, keek zij ons allen scherp aan, waarbij haar oogen van den een naar den ander gingen, blijkbaar niet begrijpend waarom wij daar alle drie stonden en zich afvragend wat er gebeurd kon zijn. Even daarna glimlachte zij.

„Hoe vreemd, dat ik wakker word en mezelf met al mijn kleeren aan op bed vind, terwijl jullie mannen daar maar naar mij staan te staren! Wat heeft dit alles te beduiden?"

Met zooveel mogelijk tact legde ik haar uit, dat zij was flauw gevallen, en dat wij het raadzaam hadden gevonden, dokter Stephen-Chambers te laten roepen, dien ik vervolgens aan haar voorstelde.

„Net iets voor een man!" riep zij, weder glimlachend, uit, „zoo hulpeloos zelfs in het onbeduidenste geval! Je dacht zeker, dat, omdat ik flauw gevallen was, ik onmiddellijk zou sterven ook! Is het niet bij je opgekomen om de gewone middeltjes daarvoor eens te probeeren? Hoe heeft u me bijgebracht, dokter?" vroeg zij, naar hem opkijkend.

„Hoe ik u bijgebracht heb?" zeide hij verlegen. „O, e— dat is— wel, u kwam van zelf weer bij, weet u, spoedig nadat ik hier kwam."

Dit scheen ze grappig te vinden. Zich vervolgens tot mij wendend, zeide zij: „Ik werd toch niet uit mijn kooi gegooid, wel, Cyril?"

Blijkbaar was ze veel beter, en toch, niettegenstaande dit, voelden noch Calvert, noch ik ons op ons gemak over haar. Met iedere keer beïnvloedde Gasperini's muziek haar op onrustbarender wijze. Stephen Chambers had gemakkelijk praten dat wij haar deze muziek niet weer mochten laten hooren, en Calvert kon gemakkelijk zeggen, dat hij daarvoor zou zorg dragen. Maar ik voor mij wist zeer goed, dat het heelemaal niet aanging, haar als een klein kind te behandelen.

Wel vreemd was het, dat ik, na van Stephen Chambers het een en ander over Bondi gehoord te hebben, zoo spoedig meer van hem zou vernemen. Toen ik den volgende dag over het Corso liep, ging ik een winkel binnen om een pet te koopen. De naam op de deur kwam mij bekend voor, en plotseling herinnerde ik mij dat „Ficarra" den naam was, dien ik in den hoed van den ouden Bondi had zien staan op dien dag bij Gasperini — den dag dat ik den ouden man voor het eerst gezien had.

„Is u signor Ficarra?" vroeg ik, toen ik eenige oogenblikken had gepraat met den beleefden, breedsprakigen, eenigszins overdreven gediensigen Italiaan met zijn diepliggende oogen, die naar voren was gekomen om mij te helpen.

Met een rijkdom van gebaren verzekerde hij mij, dat hij dit inderdaad was, en dat hij geheel ter mijner beschikking stond.

„Ik geloof, dat ik een klant van u ken", zeide ik even later, terwijl ik de pet voor den spiegel oppaste, „namelijk Signor Bondi".

„Ah! Si, signore!" riep hij uit in zeer gebroken Engelsch, „Signor Bondi is jaren lang een goede klant van mij geweest — hij draagt altijd denzelfden vorm van hoed, en zegt dat niemand zoo goed de hoeden kan maken, die hij hebben wil, als ik. Ik kende hem ook al toen hij nog rijk was — een heel vriendelijke man was het altijd. Nu is hij arm, erg arm! Het is toevallig, dat u nu over hem spreekt".

„Toevallig? Hoezoo?"

„In langen tijd had ik niets van hem gehoord. Maar verleden week was hier een dame, die over hem praatte, en nu vandaag u".

„Is 't heusch waar?" zeide ik met belangstelling. En toen voegde ik er boutweg bij:

„Wie was die dame?"

„Ah, signore, haar naam weet ik niet; ik had haar nog nooit gezien. Ze kwam hier verleden week binnen — 'n wondermooie vrouw!"

„Donker?"

„Ja nero — zeer mooie dame!"

„Met bruine oogen, en haar — zoo?" Ik duidde met een gebaar aan wat ik bedoelde.

„Si, signore!"

„Dan geloof ik dat ik die dame ken. Zij sprak over den ouden man met de verwrongen hand, niet waar?"

„Ja, Madonna mia! De arme man! Het was vreeselijk — dat ongeluk!"

„Ongeluk!"

„Ah, dus de signore weet niet dat Signor Bondi's arm plotseling verschrompelde?"

„Verschrompelde? Daar heb ik nooit van gehoord".

„Signor Bondi vergiftigde zijn arm per ongeluk. De dokters wilden hem amputeeren, maar signor Bondi verzette zich daartegen. Hij stierf er niet aan, maar zijn arm verschrompelde, verdraaide heelemaal, zooals hij nu is. Ah, maar dat was jaren geleden!"

Ik zette Ficarra aan, om over Bondi door te gaan. Hij vertelde mij van het fortuin dat de oude verloren had, en over zijn knapheid, en maakte zoo terloops melding van zijn wraakgierigen aard.
(Vervolg op blz. 304 van dit nummer.)

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS VAN GROEN VAN PRINSTERER. HOEK VAN DE DIRECTEURSKAMER.

HET HUIS VAN GROEN VAN PRINSTERER.

TOEN Dr. Reynier Pauw, later ridder, heer van Ter Horst, Rijnenburg en Teylingen, de 3 September 1591 te Amsterdam geboren zoon van R. Pauw Adriaensz, — de beruchte Pauw uit de Oldenbarneveltzaak — zich na zijn tweede huwelijk te 's Gravenhage wilde vestigen, waar hij het hoge ambt van President van den Hoogen Raad in Holland, Zeeland en West-Vriesland zou gaan bekleeden, kocht hij een huis. Of liever den grond er voor. Eigenaar daarvan was de aannemer, grondspeculant en sollicitant 1) Gerrit Maese, die in 1633 al den grond aan den Korten Vijverberg, welke aan de St. Sebastiaans- of Nieuwe Doelen had behoord, in handen had gekregen en ook behoorde tot de schuldeischers van graaf Mau-

rits van Nassau, de held van Brazilië en stichter van het Maurits-huis. In 1635 kon Pauw zijn huis betrekken — wie de bouwmeester is geweest, is onbekend en in geen enkel stuk heb ik 'n spoor kunnen ontdekken dat naar een naam wees.

Dr. Reynier Pauw, die zijn riddertitel dankte aan zijn orde van St. Michiel, was van 1653 tot 1655 commissaris politiek in de Synode en verder o.a. hoofdingeland van Delfland. In eersten echt was hij 2 Mei 1617 getrouwd met de 17-jarige Clara Alewijn en nadat deze in 1630 was overleden, den 4den November 1631 met Sijntje van Ruytenburgh, vrouwe van Ter Horst — vandaar dat Pauw dien heerlijkheidstitel bij zijn naam voerde, — weduwe van Johan Michelsz van Varlaer. Deze tweede vrouw overleed tien jaar voor Pauw, n.l. in 1666. Kinderen had hij niet bij haar.

Uit het huwelijk met Clara Alewijn daarentegen waren twee kinderen gesproten.

In de geschiedenis van 's Gravenhage treedt Pauw één keer vrij sterk op den voorgrond. Hij toch was het, die 25 Aug. 1649 den eersten steen legde van de bekende Nieuwe Kerk op het Spui — een gebeurtenis welke naar behooren werd herdacht toen hij er in 1676 werd bijgezet. Zijn grafsteen droeg het opschrift: In hoc curarum termina mortale depositum, tinctum rore faustae resurrectionis, expectat substantiam et formam non peritum: ut immortalis anima immortalem indicat amictum: aeternaeque pace et gaudio simul fruuntur, Obiit Ano Dom. 1676 aetatis suae 84 Deus pavit.

Hij had, blijkens het Begraffenisboek, dat hem als wonende „Onder den Vijver” vermeldt, 9 Mei 1656 voor f 400 graf Nr 106, liggende in de Middenkerk gekocht — de kelder waarin 28 Juni 1660 zijn kleindochter Christina werd begraven.

Door deze mededeeling dat Pauw het huis heeft laten bouwen, ben ik in botsing gekomen met den eenigen schrijver over Den Haag, die over het ontstaan van het huis zelf iets vertelt. De Fonseca schrijft n.l. in zijn bekende „La Haye par un habitant” dat het huis op den Korten Vijverberg is gebouwd voor de familie Schuylenburch en wel „sur le même modèle d'architecture” als het groote huis dier burgemeestersfamilie aan den Langen Vijverberg.

Nu behoeft men heelemaal geen groot bouwstijlenkenner te zijn voor het aangezicht des Heeren om na vergelijking van het baksteen huis waarheen nu het Kabinet van H. M. de Koningin is overgebracht — want dat is 't oude huis van Groen van Prinsterer — en dat waarin de Duitsche gezant woont — want dat is het hardsteen, onder een vieze crémige laag verf bedekte oude groote huis-Schuylenburch — te constateeren dat de twee niets op elkaar gelijken. En dat het huis op den Korten Vijverberg van veel ouderen leeftijd is dan dat op den Langen. Waarschijnlijk heeft De Fonseca dan ook enkel maar een legende oververteld. De Transport-registers liegen niet, en aan hen ontleen ik mijn wetenschap.

De oudste afbeelding van het huis vertoont het met één verdieping minder dan het nu heeft. 't Is een 17e eeuwsch doekje van Gerrit Berckheyde, een „Gezicht op den Langen Vijverberg”. Dat die verdieping er later opgezet is, kan men dadelijk zien aan

1) Sollicitant was een administrateur van een regiment, een burger die den commandant hielp als hij geld noodig had.

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS VAN GROEN VAN PRINSTERER.
DÉTAIL UIT HET SCHOORSTEENSTUK IN DE WOONKAMER
RECHTS VAN DEN INGANG.

de andere kleur welke de steen heeft. Terwijl op dit doekje de belendende huizen boven het huis van Pauw uitsteken, niettegenstaande dit een hoog opgaand dak had, met vier steenen potten op de hoeken als sieraad, steekt dit huis nu op zijn beurt uit boven zijn bureu, hoewel 't hooge dak veranderd is in 'n veel lager en de potten verdwenen zijn.

Behalve 't doekje van Berckheyde bestaat er nog slechts een schilderijtje waar 't huis op voorkomt nl. een van Jean F. Valois (1778—1853) dat de achterzijde van het Mauritshuis afbeeldt met terzijde den Korten Vijverberg. Daar staat het huis net zooals 't er nu uitziet.

Niet lang is het huis in de familie Pauw gebleven, slechts 3 geslachten.

Zooals ik reeds zeide, had Dr Reynier Pauw twee kinderen, Diederick en Cornelia. Deze laatste huwde met Mr. Adriaen Pauw. Diederick Pauw, meesterknaap van Hollant en West-Vrieslant, evenals zijn vader ridder van de orde van St. Michiel, werd 5 September 1618 geboren en huwde 18 Dec. 1641 met Alida van Varlaer, de dochter van zijns vaders tweede vrouw, waardoor al de goederen welke deze aan Dr. Reynier had medegebracht bij haar dood op Diedericks kinderen moesten overgaan. Alida van Varlaer overleed in 1648, na haar man twee kinderen te hebben geschonken. Toen Diederick het weduwnaarschap 4 jaar had gedragen, ging hij weer op vrijage uit, en 28 Jan. 1652 voerde hij als zijn vrouw zijn huizinge binnen Elisabeth Cats, vrouwe van Carnisse, een dochter van Jacob Cats, die weduwe was van Cornelis Musch.

't Lijkt wel of de zoon den vader in alle opzichten in zijn huwelijk heeft nagevolgd. Want niet alleen dat zij beiden tweemaal huwden eens met een jonge dochter en eens met een weduwe, beiden hadden bij hun eerste vrouw twee kinderen en bij hun tweede gemalin geen. Met dit onderscheid echter dat, waar Reynier Pauw een zoon en een dochter, Diedericks twee zoons had.

En met dezen stierf deze tak der groote Pauwen-familie uit.

Toen Diederick in October 1688 overleed — hij werd den dertigsten dier maand in den familiekelder in de Nieuwe Kerk begraven — woonde hij al niet meer in 't huis op den Korten Vijverberg. Ten minste het Begravenisboek vermeldt: Diederick Pauw, ridder, heer van Rijnenburg, Ter Horst, Teylingerbosch en Carnisse, aan den Langen Vijverberg. 1)

Het fraaie huis kwam toen aan zijn oudsten zoon, Reinier, ridder, heer van Carnisse en Ter Horst, die 26 October 1642 was geboren. Deze overleed echter reeds 7 Juli 1693 en daar hij ongehuwd was, kwam 't huis aan zijn broeder Joan, heer van Rijnenburg en Ter Horst, „ritmeester over een compagnie gardes" van prins Willem III en evenals zijn vader meesterknaap van Holland en West-Friesland. Deze was 31 December 1645 geboren en overleed, ook ongehuwd, 29 October 1708. Hij was toen echter geen eigenaar meer van het huis op den Korten Vijverberg. Want de Transport-registers deelen mede dat 1 Juni 1703 Gerard van Schans, rentmeester en procuratiehouder van Joan Pauw voor f 25.000 verkocht aan Agneta de Graeff, vrouwe van Zuid-Polsbroek „een huys en erf aan de O.-zijde van de Corte Vijverberg, met een stal en coetshuys met een coetsiers woningh aan de Z.-zijde van de Starlingstraat". Die aankoop geschiedde een half jaar voor Agneta's huwelijk. 11 Dec. 1703 met Mr. Jan Baptista de Hohepied.

Waren de Pauw's een goede familie, de De Graeff's en de De Hohepieds behoeften niet voor hen onder te doen. Agneta's vader was Pieter, vrijheer van Zuid-Polsbroek, haar moeder Jacoba Bicker. Zij was 3 April 1663 geboren en overleed 29 April 1725, kinderloos. Haar man, die 31 Maart 1669 was geboren, was haar reeds 23 Mei 1709 voorgegaan in het graf. Gewoond hebben ze niet in het huis aan den Korten Vijverberg, want Hohepied, die o.a. bewindhebber der West-Indische Compagnie en directeur der Societeit Suriname was, overleed in zijn huis op den Kloveniersburgwal tegenover het Oude Mannenhuis te Amsterdam.

Dat Agneta de Graeff eigenares werd, had 'n grappigen kant. De families Pauw en De Graeff van Polsbroek konden elkaar nl. niet goed zetten. Dat hadden ze aan den De Graeff's kant al van Agneta's grootmoeder Catharine Hooft, die haar meening niet onder stoelen of banken stak. Toen zij in het voorjaar van 1669

Foto C. Steenbergh

HET HUIS VAN GROEN VAN PRINSTERER. HET TRAPPENHUIS.

en kinderloos. Doordat het huwelijk van Jan Baptista de Hohepied kinderloos was, kwam het huis op den Korten Vijverberg toen

1) De kelder werd 14 Sept. 1763 door den rentmeester verkocht en twee dagen later geruimd. Er stonden vier groote en één kleine kist in.

2) Zie „Haagsche Stemmen" 1888/89.

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS VAN GROEN VAN PRINSTERER DÉTAIL UIT HET SCHOORSTEENSTUK IN DE DIRECTEURSKAMER.

hoorde, dat haar jongste zoon Jacob (geb. 28 Juli 1642, gestorven 21 April 1690), die na 'n huwelijk van 3 maanden, sinds 10 Jan. 1667 weduwnaar was van Maria van der Does, een vrijage had aangeknoopt met Anna Christina Pauw, een dochter van raadsheer Adriaen Pauw, heer van Bennebroek, en Schalkwijk, de zoon van Dr. Reyniers oudsten broer Adriaen, en op zijn beurt — 'n bewijs hoe die Pauwenfamilie in elkaar was gedraaid — weer in 1644, getrouwd met zijn nichtje Cornelia, de dochter van Dr. Reynier, werd ze woedend. En den 29 April schreef ze aan haar neef Jan de Witt: „Ik bidde UEd. van ganscher harte, hem (d.i. Jacob) de zaak af te raden, want soo mijn soon evenwel teghen mijn sin dit huylick comt te doen, soo sal toonen dat het mijn leedt is en sal haar nooit voor mijn dochter kennen en mijn soon afsnijden; of hij mijn kindt niet en was.... Bij deese resolutie meene ik te leeeve en te sterven." 2)

Of Jan de Witt met zijn groote staatsmanswijsheid Jacob heeft weten te overtuigen, of dat deze zelf van 't huwelijk afzag, in alle geval, de twee families werden niet met elkaar verbonden en Anna Christina Pauw trouwde op 22 jarigen leeftijd, 2 jaar na die vrijage, nl. 4 Oct. 1671, met Nikolaas Sohier de Vermandois, heer van Warmenhuyzen, Crabendam, Oud Poelgeest en Meeresteyn' en overleed 11 Jan. 1719. Ze was toen al 29 jaar weduwe

het echtpaar was overleden, aan de neven en nichten, en sinds ontbreekt elk spoor ervan in de Transport-registers. In 't openbaar is het dus niet verkocht. Alleen bij erfenis of ondershands is 't dus van eigenaar verwisseld. Mogelijk dat de notarieele archieven in het Gemeentearchief er meer van kunnen vertellen, maar zonder eenig positief gegeven, geen naam, niets, is het onbegonnen werk daar een onderzoek te beginnen.

Dit is echter wel zeker, wie het na dien tijd bewoond heeft, heeft het laten verbouwen. Want de mooie fronton met de sierlijke bekroning der forsche deur en de ranke omlijsting van 't middenraam op de eerste verdieping getuigen van den bouwstijl van het begin der 18e eeuw. Wat ook de hardsteen balustrade op 't dak doet, welke in 't midden prijkt met 'n groot wapenbord. Het wapen dat daar eenmaal op geschilderd was — slechts een enkel spoor wijst er op dat 't er eenmaal is geweest — zal wel dat der Schuylenburchs zijn geweest, een gouden hartschild, beladen met drie zwarte wolfshaken. Vermoedelijk is die verbouwing geschied zoo tegen het jaar 1707.

Hoe het zij, we weten alleen dat het huis tegen het einde der 18e eeuw werd bewoond door den landsadvocaat Mr. J. J. de Kempnaer, schepen van Den Haag, die 17 Febr. 1738 geboren, 25 Aug. 1809 overleed.

Van dezen De Kempnaer nu kocht Dr. Petrus Jacobus Groen van Prinsterer in 1805 het huis aan den Korten Vijverberg „belend aan de O. zijde door het logement der stad Haarlem, aan de W. zijde door het huis Het Keyzershof en aan de N. zijde door de Houtstraat”, voor f 20.000.

Dus voor f 5000 minder dan het huis in 1703 opbracht.

Dr. Groen van Prinsterer woonde er tot zijn dood in 1837. En na hem betrok Mr. Guillaume Groen van Prinsterer, de staatsman, stichter van de anti-revolutionnaire partij, in 1838, de fraaie woning aan den Korten Vijverberg en werd er 19 Mei 1876 uitgedragen naar de door zijn vader gestichte kleine begraafplaats „Ter Naveling” te Scheveningen. Groen's weduwe bleef in het huis wonen, dat, toen ook zij, in 1879, was overleden, aan het Rijk werd verkocht, dat er verschillende bureaux vestigde, laatstelijk, vóór het Kabinet der Koningin van het Binnenhof er heen verhuisde, het bureau van den Industrieelen Eigendom.

In de Stille week van 1883 werden er twee gedenkstenen in den gevel onthuld. Die links van de deur vermeldt: „Hier woonde Groen van Prinsterer, 1838—1876 en” terwijl op den steen rechts van den ingang staat te lezen: „vrouwe Groen van Prinsterer, geboren Van der Hoop, 1838—1879”.

De bekende Dr. L. R. Beynen, rector van het gymnasium, hield daarbij een rede en Mr. Modderman, de Minister van Justitie, onder wiens departement het huis ressorteerde, aanvaardde de steenen, eveneens met een rede, waarin hij o.a. verklaarde: Als geleerde, als staatsman behoorde Groen niet tot eene partij, maar zijne ernstige opvatting, zijne onwrikbare trouw aan beginselen, stempelen hem tot denker, geleerde, Christen en edel mensch, die het eigendom is der geheele natie en wiens nagedachtenis zij en blijve een nationaal goed.

In dit huis dat welhaast driehonderd jaar oud zal zijn, zal voortaan Harer Majesteits kanselarij haar stil maar gewichtig werk verrichten.

Ik heb hierboven reeds * gezegd * dat de verbouwing van het deftige patricische huis op circa 1707 moet gesteld worden. De twee prachtige schoorsteenstukken in de beneden voor-vertrekken dragen nl. dit jaartal. Waar dus toen zulke ingrijpende veranderingen zijn aangebracht mogen we wel aannemen dat deze verband hielden met 'n geheele moderniseering en verfraaiing van het gebouw.

In elk geval is de radicale verandering van het inwendige gereed geweest voor 1730.

Wat het huis zelf betreft, het maakt ongetwijfeld den indruk

van degelijke deftigheid. De stoep van eenige treden geeft toegang tot een vestibule welke het gebouw symmetrisch halveert. De stemmige roode baksteen van den gevel, met haar platte pilasters met natuursteen kapiteelen doet uitstekend. De natuursteen cartouches en de natuursteen schelpen boven de ramen breken al heel fraai het doffe rood.

Het middenstuk is bijzonder gelukkig in zuiveren Lodewijk XIV stijl gewijzigd in 1707 of daaromtrent. De weelderige frontonornamentatie geeft iets rijks — en toch weer niet te veel — en breekt op zeer gelukkige wijze de strakke statigheid. Welke daarentegen pompeus bekrond wordt door de fraaie hardsteen colonnade voor het dak.

De architect, die het huis gebouwd heeft, en de architect, die het gewijzigd heeft zijn meesters in hun vak geweest. Vandaar dat het huis Groen van Prinsterer gerust gerekend mag worden tot de allerfraaiste gevels welke in Den Haag uit vroeger eeuwen zijn overgebleven. Helaas, dat zijn er niet veel. En van de particuliere huizingen — wat 't was

vóór 1879 — was het ontegenzeggelijk de fraaiste. Terwijl 't qua specimen Lodewijk XIV vrijwel een unicum is. En al heb ik tot nog toe dienaangaande niets kunnen vinden en zal ik, bij gebrek aan stukken, wel nooit iets vinden, zoodat het niet meer dan een vermoeden van me is, toch zou het me niets verwonderen als de verbouwing en moderniseering van het huis is uitgevoerd door den beroemden Daniel Marot, den grooten man van den Lodewijk XIV stijl in Holland, die in 1752 te 's Gravenhage overleed, na in 1702 na Willem III's dood uit Engeland in Holland te zijn gekomen. Want allerlei dingen wijzen er op, behalve de buitengewone zuiverheid van stijl, de overeenkomst in schoorsteenversiering en van plafondmotieven met die van het oude huis van Fagel in het Noordeinde, waarvan men weet dat Marot de bouwheer is geweest.

De vestibule geeft toegang tot 'n kolossaal trappenhuis, reikend heel de hoogte van het gebouw. 't Is rijk met stuc geornamenteerd in zuiveren stijl Lodewijk XIV. Jammer dat de eiken trapleuning welke bij dit licht-huis behoort heeft en er ongetwijfeld geweest is ook, verdwenen is. Haar plaats wordt ingenomen door 'n leelijke gietijzeren leuning, bruin geschilderd met 'n verguld biesje. En zelfs dat is lang niet overal zichtbaar meer. Want 't onderhoud van het gebouw is niet al te royaal geweest — tenminste inwendig. Zoo is b.v. een barst in 't stucwerk van het trappenhuis wel bijgewerkt maar niet in de zachte groenige tint welke dit heeft. De muur op den overloop ziet er daardoor vies plekkig en ietwat sjofeltjes uit. Op de atb. op de vorige blz. kan men b.v. boven het onderste raam ook een groote barst, dwars door een cartouche, zien. Dit trappenhuis wordt boven afgesloten door 'n zware houten balustrade, heel goed gesneden, maar... gewit.

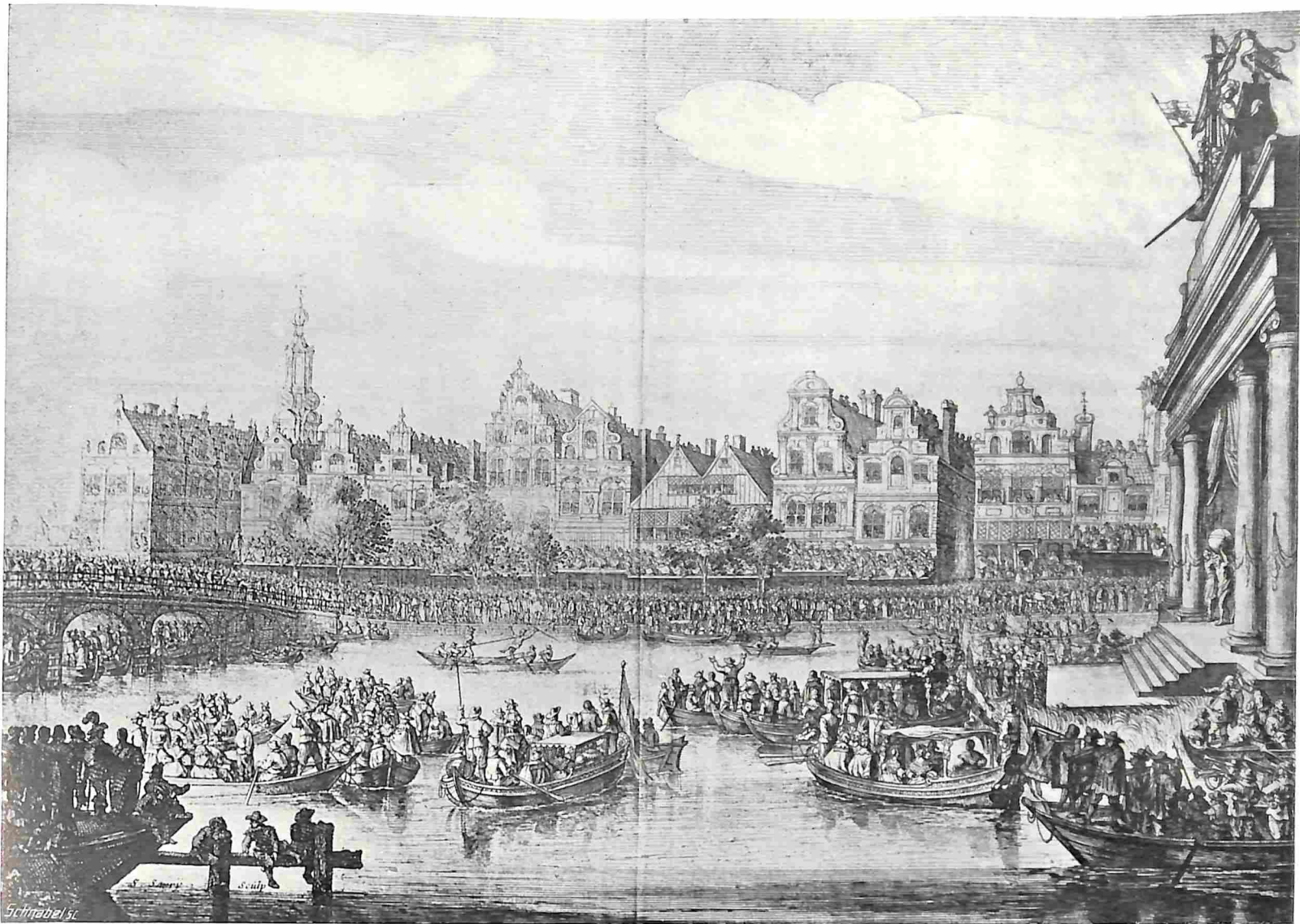
Ongetwijfeld om in kleur zoo'n beetje te passen bij het trappenhuis. Vermoedelijk zal onder de witsellaag wel eikenhout verborgen zijn en 't zou me niet verwonderen als dit fraaie stuk snijwerk het overschot was van de leuning der geheele trap. Waarom en wanneer die dan verdwenen is? Dat zal vermoedelijk de een of andere oude ambtenaar, die toen 't gebouw rijksgebouw werd, er in trok, kunnen mededeelen. Dat Groen van Prinsterer, die alles wat mooi was, heeft laten zitten, ten opzichte van de trapleuning alleen den wansmaak zou hebben gehad van 'n mooie zware eikenhouten leuning te vervangen door 'n ontzettend burgelijke leuning van gegoten ijzer geloof ik niet. Maar het feit blijft.

Om dien door de balustrade afgesloten omloop te bereiken — men heeft er het mooiste gezicht op het trappenhuis, — moet men na de groote trap, 'n veel smallere nog op — zoo echt 'n trap naar de minderwaardige verdieping. De vertrekken zijn er trouwens ook veel lager, gelijk de foto van den gevel aanduidt, en zonder eenige versiering. Aangezien 't anders pikdonker op die trap zou zijn, is er, typisch primitief, een halve cirkel uit den bodem van

Foto C. Steenberghe.

HET HUIS VAN GROEN VAN PRINSTERER.
BOVENSTUK VAN DEN SCHOORSTEEN IN DE DIRECTEURS-
KAMER.

HET ROKIN TE AMSTERDAM.

GEZICHT BIJ DE MUNT EN DE DOELENBRUG, TIJDENS DE FEESTEN VOOR MARIA DE MEDICIS, 1638.

(Naar de Ets van Savry, naar S. de Vliet).

den omloop gezaagd, en met 'n ijzeren hekje omgeven — vanwege 't gevaar van te vallen. Door dezen lichtkoker krijgt men nu 'n beetje van 't vele licht uit het trappenhuis.

Ongemeen fraai is de benedenverdieping.

Links aan de straat, in de zaal, zetelt de directeur van het Kabinet der Koningin. Vermoedelijk in de voormalige eerezaal. Een cachet van buitengewone deftigheid en pompeusheid ligt er op uitgedrukt, al passen de meeste meubelen niet in 't vertrek — waarin eigenlijk slechts de hoge eiken stoelen met groene bekleeding, waarop 'n, zij 't meerendeels al leelijk door de gouddraden slijtend wapen, op hun plaats zijn.

De muren zijn versierd met groote schilderijen. Geen geschilderd behang. De doeken zijn in smalle vergulde lijsten gevat en afneembaar tegen de muren bevestigd. Groote kunst zijn ze niet, deze romantische tafereelen, Italiaansch getinte landschappen met een koeien drenkend boerengedrup, 'n tuin met fraai gekleede paren, ruïnes en een tempeltje, etc. Maar de doeken, welke D. C. Dalens in 1725 schilderde, geven een kamer toch 'n heel ander en veel beter aanzien dan 't duurste papiertje of 'n stof. Ze drukken de welgesteldheid van het huis en den goeden smaak van den bewoner uit. Jammer dat de bureauambtenaren, die vroeger er baas zijn geweest, niet voorzichtiger waren uitgevallen. Vanwaar anders de groote winkelhaak in het doek met de koeien achter den rug van den directeur? (Niet zichtbaar op de afbeelding, want 't is precies tegenover het doek met het tempeltje). Gelukkig is aan De Wildt de restauratie van het doek opgedragen, zoodat binnen niet langen tijd de schade hersteld zal zijn. Dat is al weer een der voordeelen van de verandering van bestemming van het huis.

Buitengewoon fraai is het plafond, dateerend waarschijnlijk uit circa 1707. Geen plafond op biezen en dwarslatjes, maar een eerlijk en uitstekend stuk stukadoorswerk, zóo op de balken. Een prachtig staal van Lodewijk XIV kunst, pompeus met de breede gouden banden langs de balkenlijnen en sierlijke stucfiguren. De beide deuren zijn al even mooi van bewerking, wit met goud, keurig gesneden, met zwaar koperen slot. En de vakvulling boven de deuren, verraadt de meesterhand.

't Eenige dat ik op deze zeer zuivere Lodewijk XIV zaal zou kunnen aanmerken zou zijn dat naar mijn smaak de schoorsteen-tooi iets te zwaar is in verhouding tot de hoogte der zaal, waardoor deze wat gedrukt lijkt.

Het wit marmeren middenstuk met een voorstelling van Apollo en Daphne uit de „Metamorphose” van Ovidius is van den beeldhouwer Johan Claudius de Cock, en is in den onderrand geteekend J. C. D. Cock met het jaartal 1707. Tot mijn schande moet ik bekennen dat hij me onbekend was. Ook in Terwesten's ledenlijst

van het genootschap „Pictura” komt zijn naam niet voor. Doch in 't „Biographisch Woordenboek” van J. A. de Chalmot, uit 1800, vind ik dat deze Antwerpenaar, die behoorde tot „de klasse der dwergen van de kleinste gestalte”, van „geest was groot en zijn vernuft rijk in het voortbrengen van allerley kunststukken, zo met het penseel als den beitel, want hij muntte inzonderheid in het beeldhouwen uit”. Met F. Verheyde uit Den Haag werkte hij aan den herbouw van het kasteel te Breda in 1696, onder het opzicht van den architect van Willem III, Romans, en versierde het gebouw met „konstige beelden en schilder-cieraden”. In 1735 overleed hij te Antwerpen, „oud van jaren, zat van onrust” en liet den roem achter „dat hij een overvlieger in het behandelen van het penseel en den beitel is geweest, die vele konstige zo uit marmer als ander steen en hout, levensgrootte Beelden, Kindertjes, Festons en meer cieraden van dien aart heeft vervaardigt”.

Nu dit schoorsteenstuk en dat in de andere kamer, rechtvaardigen dit vleierende oordeel geheel. Ze toonen onomstootelijk de hand van een kunstenaar van goeden huize. Beide figuren leven, vooral die der vrouw, 't lichaam trilt onder de huid. De Cock's werk in dit gebouw durf ik gerust edel noemen.

Aan deze kamer sluit die der boden zich aan. Van alle fraais dat deze ongetwijfeld moet bezeten hebben, rest slechts het plafond, dat het tweelingbroertje van dat der mooie zaal is.

De kamer rechts van den ingang is jammerlijk togetakeld. De geschilderde doeken aan de muren zijn verdwenen. Slechts de lijsten zijn nog aanwezig. De wanden zijn beplakt met 'n vies grauwigrij behangselpapier: dat in z'n soort wel niet slecht is, maar toch op het vertrek al jaren en jaren het stempel van Asschepoes drukt. Deuren en lambrizeeringen welke hetzelfde zijn als die der „mooie” kamer, zijn oversaaid met 'n gelige verflaag, van verguldsel op de verhoogde ornamenten geen sprake. 't Eene vertrek is 't prinsesje, 't andere asschepoester. 't Plafond.... 't kon net zoo mooi zijn als de beide andere, want ze zijn allemaal hetzelfde, doch bij dit kon er geen verguldsel op overschieten. Slechts de schoorsteen prijkt in opgerepte schoonheid — als tegenstuk van den anderen. Ook deze is gesigneerd: J. C. D. Cock 1707. In schoonheid, sierlijkheid van beweging en leven doet het middenstuk niet onder voor het andere. 't Stelt eveneens een Apollo en Daphne uit Ovidius' „Metamorphose” voor.

Meer dan ik mededeelde is niet overgebleven van de kunst in het Groen van Prinsterer-huis. Doch wat uit vroeger eeuwen nog bleef, maakt inderdaad het huis tot een juweel van architectuur en interieurkunst. Reden waarom het tot verheugenis mag en moet strekken, dat deze joy for ever, werkelijk zoo niet voor de eeuwigheid, dan toch wel voor lange, lange jaren behouden zal blijven, Den Haag tot sieraad.

CAREL HANSEN.

HET ROKIN TE AMSTERDAM.

III.

VAN SPUI TOT MUNT.

VOORAL het derde gedeelte onzer oude rivier is, uit welke richting ook gezien, ten allen tijde een merkwaardig stuk stadschoon geweest.

In bijzondere mate mocht het dit genoemd worden in 1638, uit welk jaar wij die beide uitnemende etsen bezitten, waarmede de verheugde Amsterdammers de groote gebeurtenis mededelen: het bezoek van Maria de Medicis aan de stad, getracht hebben in blijvende herinnering te houden. Dien derden dag in de feestenreeks had men de koningin een voorstelling bereid in de breede bocht of waterkom, gevormd door den terugwikkenden wal bij de Grimnessesluis. Hier zouden, op een expresselijk daarvoor uit de veenen aangevoerd eilandje, waarop men een triomfboog gebouwd had, vertooningen te haren eere worden gegeven, — en niet minder ter eere van de stad, want ook Maximiliaan, die Amsterdam de keizerlijke kroon schonk, zou er in optreden. Doch te voren zou de vorstin het ongewone schouwspel zien, dat Neptunus, staande in zijn waterschulp door zijn „blauwe paerden uyt der zee” door de Oesjessluis opdaagde, gevolgd door een koggeschip met god Mercurius aan boord, in gezelschap van de Amsterdamsche maagd, die Maria de Medicis met een vers zou begroeten.

Hoe origineel en fantastisch dat waterfeest ook moge geweest zijn, we willen echter nu een bijzonderen blik wijden aan de huizen van het Rokin zelf, beladen als ze bij genoemde feestvoorstelling op dak en luifel zijn door hun honderden toeschouwers. Er is reden voor te meenen dat Van Baerle, die de uitgave leidde, en De Vlieger, die voor onze ets de tekening maakte, ook een topografisch juiste voorstelling van dit stadsdeelte gaven; trouwens de kaart van Balth. Florisz., slechts dertien jaar ouder, biedt weinig punten van verschil. Het is de vroegste prent, die wij van dit Rokin kunnen aanwijzen. Ter rechterzijde vinden we de houten Langebrug, reeds in 1457 aangevoerd als „de lange brug achter de Heilige stede”. Daarachter rijst het prachtige huis de Keulse Dom op, later d'Eerste Engelsche Bijbel, op welks plaats wij nu het reeds weer vernieuwde Leesmuseum kennen. Recht vóór ons, maar heel op den achtergrond, de beide deelen Kalverstraat verbindend, verheft zich, in werkelijken zin, de Oesjessluis, die het oude Spui overspant. Nog zonder wallen loopt dit Spui, tusschen de huizen door, naar 't Rokin, waar een meer dan eenvoudig bruggetje, dat bij Bal-

HET ROKIN TE AMSTERDAM.

GEZICHT IN DE RICHTING LANGEBRUG EN BEURS.

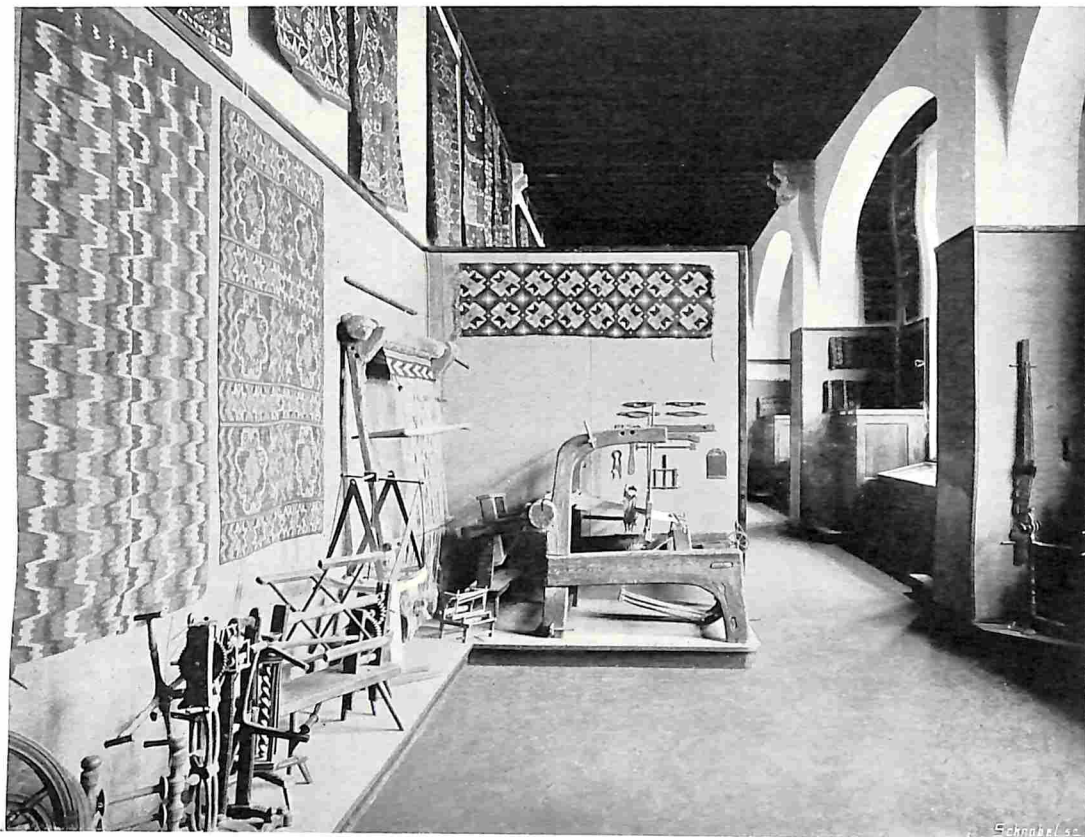
(Naar eene O.-I. inktekening van J. Schoute, 18e eeuw. Gemeente-atlas, Amsterdam).

thasar Florisz tenminste nog een vang bezit, den onderbroken oever verbindt. In het laatst der 17de en de 18de eeuw noemt men het hier 't valbruggetje, (Commelin spreekt zelfs van de Valbrugs brug) later 't draaibruggetje; thans, lang na de demping van het geheele Spui is brug, sluis en heel de eigenaardige inkijk uit bijna aller herinnering verdwenen. Het nieuwe gebouw van Arti en Amicitiae heeft den ouden toestand nog tot 1882 zoo gekend.

Wat op deze plek óók — gelukkig maar! — lang tot het verledene is gaan behooren, is „het probeeren van de mooie echo” die van hier naar den overkant was waar te nemen. Het tekenachtige plekje van en om de Grimnessesluis (zie „Buiten” van de vorige week) leverde in zijn brokkeligen ouderdom een uitstekend geluidsweerklaarsing, en Van de Vijver in zijn Wandelingen (1829) brengt er ook zijn denkbeeldigen vreemdeling en herinnert dien aan „de sterke echo waarvan (zij) bij den avond reeds de proef hadden genomen”. Het moet voor de omwonenden echter niet bijzonder gezellig geweest zijn als zulke proefnemingen bij avond veel vóórkamen, en het onzinnig gebrul van lieden, die zich van hun geluidsreproductie wilden overtuigen, herhaaldelijk de avond- of misschien wel de nachtrust verbrak!

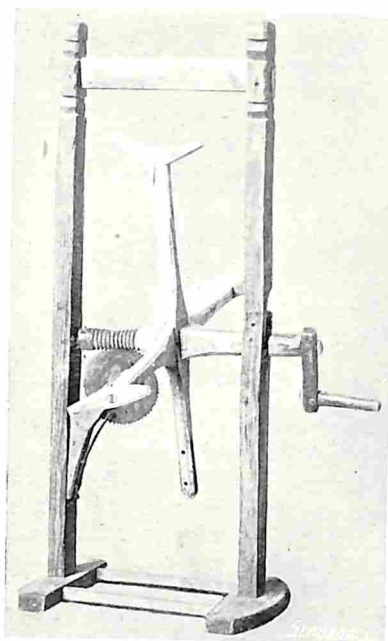
Stond, op de ets naar De Vlieger (zie de vorige bladzijde), het eilandje (het „ander Delos”) ons niet in den weg, misschien zouden we dan een interessante plek kunnen zien, waarvan geen afbeeldingen uit dien tijd bekend zijn. We bedoelen de plaats waar eenmaal het oude Sint-Jorishof stond, op den zuiderhoek van het Olieslagersteegje, een steegje dat reeds in 1419 zijn naam verdiende in het soort bedrijf, dat er uitgeoefend werd door Pieter Arents, „Philips die olieslagher” en hun talrijke volgelingen in het vak. Onwillekeurig gaan onze gedachten daarbij terug naar den tijd toen dit stadsdeel nog buiten de poort lag (n.l. de Bindwijcker, bij de Ossen- of Bindwyckersluis) en de Olieslagerij, ofschoon niet geheel buiten de stad te bannen, toch als een zeer gevaarlijk bedrijf werd beschouwd in de omgeving van de oude houten huisjes, zoo tamelijk dicht opeend gebouwd en vaak met brandbare stoffen of vuchten opgevuld, — om van het „luchtje”, dat dit bedrijf van zich gaf, nog niet eens te spreken.

Dat Sint-Jorishof, of de plek waar oudtijds een Leprozenhuis — een verblijfplaats, buiten de poort, voor melaatschen dus — had gestaan, zou in de zestiende eeuw, blijkens een bestaande „platte form”, aan de Rokinzijde niet veel meer dan een brouwhuis en een „koey-huis” te zien gegeven hebben nevens een muur of schutting, waarachter zich „die houttuin” van het gesticht bevond; op den hoek van Kalverstraat en Olieslagerssteeg stond de kapel. In de zeventiende eeuw mocht het erf aan de Rokinzijde door fraaie huizen bebouwd zijn geworden, die ook op een andere Rokin-ets door Savoy met dezelfde gebeurtenis van 1638 door

VAN SPINNEN EN WEVEN

DE OPSTELLING DER SPIN- EN WEEFWERKTUIGEN IN HET NORDISKA-MUSEET TE STOCKHOLM.

VAN SPINNEN EN WEVEN.
HASPEL.

rijke ornamentiek, die aan de huizen van dien bloeitijd hun bekoring geven.

De kapel van het Sint-Jorishof is na de „geuswording” van Amsterdam verhuurd aan de overlieden van het Sint-Jozefsgild en bekend geworden als het Kistenmakerspand (in 1670 tot het Rokin doorgetrokken), een soort van tentoonstellingsgebouw, waar de werkstukken der gildegezellen te koop werden geboden. Na het verval van het pand, bij de opheffing van de gilden, kreeg het perceel een groote verscheidenheid van bestemmingen, o.a. in 1803 tot gymnasium en in de dagen der overheersching tot bureau der garde van den prefect de Celles en der douanen. In 1830 was er de zijdefabriek van Van den Broeke; thans maakt het huis een deel der Bonneterie uit.

Voorbij het reeds ongeveer zeventig jaren in het Rokin drijvend badhuis, werden tot voor eenige jaren de gevels gevonden van het voormalige kerkje der Franciscanen of Minderbroeders, algemeen bekend als het Boompje. Meer nog dan hier op het Rokin trok het de aandacht in de Kalverstraat, waar de kleine ruitjes, het gesneden palmboompje boven een der deuren en de gevelsteen met 1651 beter spraken dan de achterzijde op het Rokin. Tot 1844 lag het Boompje aan deze zijde achter een paar pakhuizen verborgen, maar kreeg toen een nieuw-gothische hardsteen kerkgevel, ontworpen door den architect M. G. Tetar van Elven. Het Boompje was in 1641 een van de schuilkerkjes, waarop de schout en zijn dienaren een bijzonder oog hielden als clandestiene of verboden vergaderplaatsen, een toestand die beschouwd kon worden als een nog steeds voortbestaande reactie op de toestanden van een eeuw te voren, toen het bezoeken van godsdienstige vergaderplaatsen der protestanten gevolgd werd zelfs door brandstapel en vuurdood. Alberdingk Thijm heeft in zijn Portretten van Vondel een beeld gegeven van zulk een verstoorde godsdienstoefening in de Sydwoum, eveneens een particulier Kalverstraatsch huis, tot schuilhoekje ingericht. Ondanks de 18de eeuwse verbouwing heeft het Boompje nooit het karakter van huiskerk geheel verloren en juist dat min of meer huiselijke in de stemming behoorde voor vele Amsterdammers tot de aantrekkelijkheid van dit kerkje. Plaats voor een preekstoel was er niet, tegen het predikuur werd de kansel eenvoudig uit het altaar te voorschijn geschoven; het orgel dagteekende uit 1775. Het kerkje heeft thans een zeker waardige vervangster gevonden in de ruime nieuwe R. K. kerk aan den Admiraal de Ruyterweg bij Sloterdijk.

Wie vóór 1877 het Rokin bewandelde en het einde bij de Doelenbrug genaderd was, zag zich den horizon afgesloten door een eigenaardig blok huizen, dat in zijn bouwstijl aan de dagen van Hendrik de Keyser herinnerde. In 1865 was er reeds één van geamoveerd; het viertal overige, bekend als de Engelsche huizen, zou twaalf jaar later volgen. De „muur van Oostmeyer”, het laatste restantje, viel als offer van een studentengrap in den nacht van 17 October 1877. De teekenachtige huizen ontleenden hun naam aan een uitgeweken Engelschman, John Jorden, die hier ter stede reeds een branderij bezat; hij kocht den grond tusschen de voormalige Regulierspoort en den Binnen-Amstel, waarop vroeger een glasblazerij had gestaan, voor f 8.000 en liet er omstreeks 1624 vijf huizen bouwen die hij aan de En-

het gemelde feest-eilandje aan het oog worden onttrokken. Misschien zouden we dáár wel de beroemde herberg „het Gulde Vlies” aangetroffen hebben, (gelijk alle gulden-vliezen een gastplaats der voornaamste vreemdelingen) met het jaar 1549 in den gevel. Weliswaar is deze strook Rokin op de kaart van Balthasar Florisz te onderscheiden, maar op al zulke gravures, hoe nauwkeurig en verdienstelijk ook, blijven we onkundig van het grootsche uiterlijk en de

gelsche presbyteriaansche gemeente verhuurde, welke ze tot 1768 bezat. Er werden onderscheidene neringen in gedreven. Moge in het algemeen het verdwijnen van dit zeldzaam geworden type huizen te betreuren zijn, de doorkijk die men thans na de verbreiding van brug en Sophiaplein op den bedrijvigen Binnen-Amstel heeft, mag gerekend worden het gemis in dit geval ruimschoots te vergoeden.

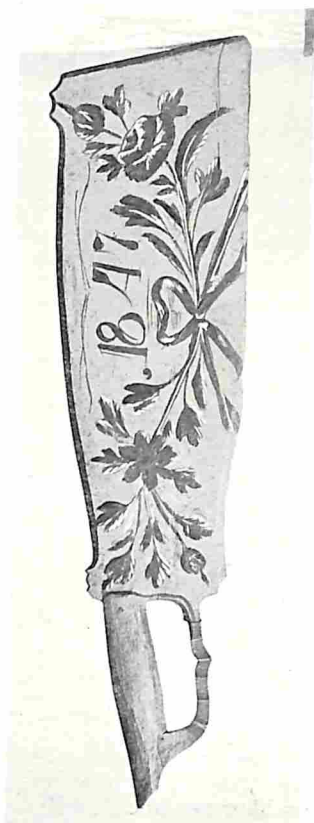
Zoo hebben we thans het schoone en meest merkwaardige van het Rokin in den loop der tijden tot heden aangetoond; de toekomst zal ons leeren in hoeverre het tegenwoordige of komende geslacht dit merkwaardig stuk Amsterdam zal verbeteren en... verfraaien.

CORN. J. GIMPEL.

VAN SPINNEN EN WEVEN.

WANNEER men de geschiedenis van een volk niet alleen heeft geleerd uit de merkwaardige data zijner histoire bataille et diplomatique, maar doordringt in het tot uiting komende geestelijke en maatschappelijke leven, dan zal men, zich plaatsend op nieuwe standpunten, telkens toestanden en feiten belicht vinden, die vroeger aan het speurend oog ontsnapten, zal men zich nader voelen gebracht tot het intieme volksleven van vorige geslachten. Wanneer wij ons dan de vraag stellen, welke de drijfveeren geweest zijn, die den mensch op zijn loopbaan vooruit hebben gebracht, is dit in koudere gewesten voorzeker ook de noodzakelijkheid geweest zich te moeten kleeden. En deze door het klimaat opgelegde dwang deed al in overoude tijden een nijverheid in het leven roepen, die er op bedacht was uit dierlijke en plantaardige grondstoffen weefsels te maken, bezorgde spinnewiel en weefgetouw een verbreidingsgebied over den geheelen aardbol en bevatte in zich de levensvatbaarheid voor een nu tot hoogste trap gekomen industrie, welke miljoenen menschen een bestaan verschaft.

Het ligt hier niet in mijn bedoeling u te verhalen van de jonge weefindustrie, zooals die bij ons in Twente tot zeer hooge volmaaktheid kwam, noch u terug te voeren tot de grijze oudheid, waarin Homerus zong van schoone lakens „vindingrijk handwerk van Sidonische vrouwen”, toen in Achaja het beste vlas groeide en op het eiland Cos het fijnste linnen werd vervaardigd, maar ik wil enkele woorden wijden aan een door de fabrieksindustrie ten onder gebrachte eeuwenoude huisnijverheid, die vluchtend vèr van de plaatsen waar schoorsteenpijpen hun zware rookzuilen uitpuffen, de wijk heeft genomen naar de verste uithoekjes, om dáár langzaam maar zeker weg

BESCHILDERD ZWINGEL-
BORD.

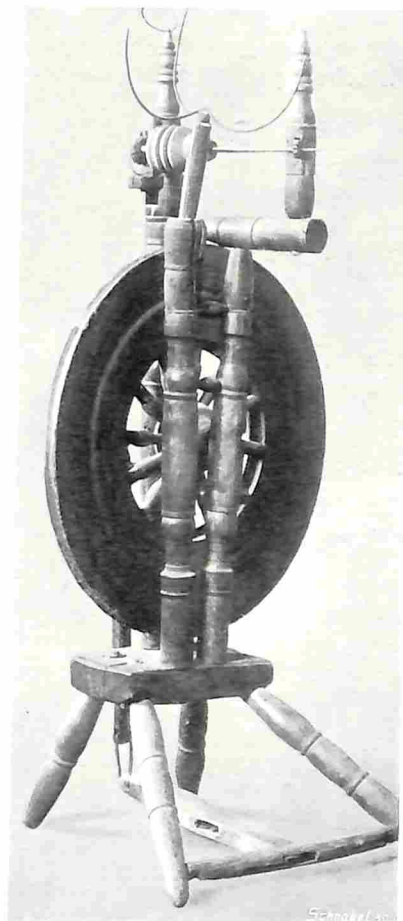
BESCHILDERD ZWINGEL-
BORD.

te kwijnen, want J. M. Schiphorst getuigt 't van Drente dat:

Mode, stoom en wat dies
meer zij
Brachten veel verand'ring aan.
't Oude maakte plaats voor
't nieuwe

Ook de spinster kreeg gedaan.

Van de tijden, toen Karel de Groote het spinnen en weven bevorderde en hij bijzondere vrouwenkloosters stichtte, waarin de nonnen moesten spinnen, weven en kleederen maken, tot die van Napoleon, welke bij decreet van 7 Mei 1810 een buitengewoon hooge premie van niet minder dan 1.000.000 frs. uitloofde voor het uitvinden van een werktuig om het vlas evenals het katoen machinaal te spinnen, snorden overal,

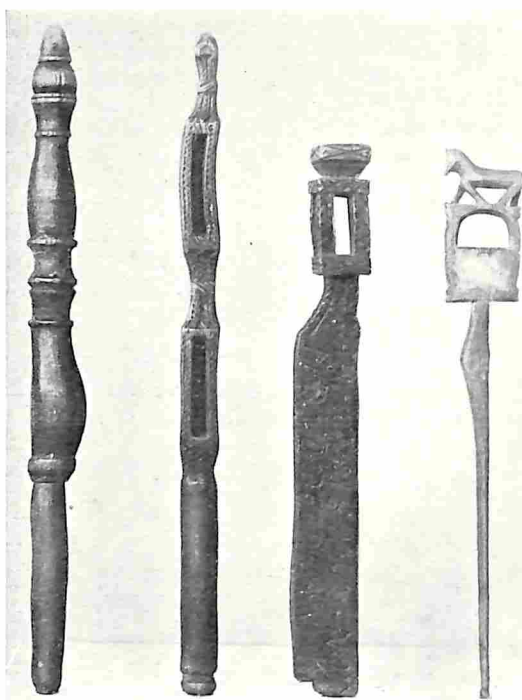
VAN SPINNEN EN WEVEN.
OUD SPINNEWIEL.

zoowel in de vorstelijke verblijven als in de schamele hutjes der beroepsspinsters de wieltes. Was het wonder, dat het spinrokken erkend werd als het symbool van de Duitse vrouw, evenals het zwaard dit was voor den stoeren Germaan? En ook bij ons gold het spinrokken als teeken van het eeuwig vrouwelijke, althans hij, die oude kronieken nasnuffelt en daar in de toepassing der lijfstraffen opzoekt, zal talrijke voorbeelden vinden hoe het plegen van bigamie gestraft werd met „aan de kaak stellen”. De „kaak” was de schandpaal, een steenen zuil tegen den stadhuismuur geplaatst waar de trouwelooze te pronk moest staan met twee spinrokken om den hals. Op den 8en Juli 1767 had een dergelijke vertooning te Amsterdam nog plaats en de eerbare burgers vermaakten er zich niet weinig mede.

Maar nu zijn al die oude voorwerpen verdwenen, tot brandhout klein geslagen, of ze slapen in de donkerste hoekjes van de zolders en kelders der oude Nedersaksische woningen, terwijl slechts weinige door oudheidminnaars om hun cultuurhistorische waarde gewaardeerd, hun weg vonden naar particuliere verzamelingen of openbare musea. Scandinavië is ons daarin voorgegaan, omdat men in die landen, welke niet kunnen terugzien op een hoog ontwikkeld kunstverleden, bij de groote liefde en vaderlandswaardeering al spoedig er toe kwam, de voortbrengselen van het platteland te verzamelen, welke meer dan eens ons in kennis brengen met ware kunstproducten van houtsnijwerk.

In het wondergroote Nordiska Museet te Stockholm, dat als een unicum voor heel de wereld mag gelden, is een geheele afdeling gewijd aan die oude spin- en weefkunst. Daar ziet ge al dat nu vergeten gereedschap, de haspels om het gesponnen garen op te winden, de hekels en repels, de oude spindels en de meer volmaakte stoeltjes-wielen en twee van de oudste weefgestoelten, die het museum bezit. De eene met horizontale schering werd eens bewerkt door nijvere Zweedsche; de andere met verticale schering door Noorsche wevers, wonend in het Westelijk deel van het land der fjorden en fjelden. De wandtapijten van linnen zijn meestal uit de provincie Blekinge en geven aan die lage kleine vertrekjes een ongemeene bekoring, zooals de afbeelding op de volgende bladzijde ons laat zien, die ons verplaatst in zulk een ouden stugan, waar grootvader in rustigen gang het wielte laat snorren, de zoon op de lafve even een tukje doet, terwijl de vrouw, op het punt is uit te gaan voor het afleggen van familiebezoek; pronkmooi opgeschikt, nog even de meid opdraagt het jongste kind, gedurende haar afwezigheid vooral toch goed te wiegen.

Wel mogen critici ook terecht het hier tot uiting gekomen museum-systeem laken, wel schaar ik mij geheel aan hun zijde, dat de opstelling van wassenbeelden, familiescènes voorstellende, thuis behoort in een panopticum, doch de hierbij afgebeelde foto uit het Kulturhistoriska Museet te Lund heeft nu reeds een historisch geworden kamer vereeuwigd „de oudste”, welke in

VAN SPINNEN EN WEVEN.
VERGETEN SPINGEREEDSCHAP.

dit genre in Zweden werd ingericht door mijn vriend, den energiekeen G. J. son Karlin.

En al wandelend door de vertrekken, vol van al dat boeiende oude, vertelde hij mij vol gloed van zijn werken voor Scandinavië in het algemeen en Skane in het bijzonder, van zijn pogen en slagen de herinnering aan de tijden van het handwerk en de huisnijverheid te hebben vastgelegd in zulk een grootsche stichting als die te Lund.

Zie met welk een liefde en geduld de zwingelborden beschilderd zijn vol symbolieke roosjes en figuren. Bekijk de haspels en spinrokken eens terdege, 't zijn echte kunstnijverheidsproducten, gemaakt door de visschersjongens voor hun zoetelief als geschenk bij het binnenloopen der vloot.

Tot voor weinige jaren is bij ons in deze richting weinig of niet gewerkt, maar nu wordt het anders en er zal wel voor gezorgd worden, dat het oude gereedschap zooals dat tot voor 50 jaren geleden in Drenthe gebruikt werd bij het spinnen en weven, zal verzameld worden zoodat we met eenige verbeeldingskracht zien zullen

... in gedachten

't Spinstertje voor 't vlamdend vuur.

En wij hooren nog het snorren

In het vreedzaam avonduur.

En het oude land van heidevelden en hooge venen zal kunnen getuigen, wat Schiphorst heeft neergelegd in:

Zij de spinster ook gevallen

In den fieren landbouwstrijd,

Drenthe zal haar beeld bewaren

Zij het als antiquiteit.

D. J. VAN DER VEN.

DE HOED VAN MONS. DEST. GÉROL.

(Slot.)

TOEN André zijn opstel voltooid had, las hij het nog eens over en stond toen een oogenblik in overpeinzing, maakte ten slotte eene beweging met het hoofd alsof hij zeggen wilde: „ik waag het er op”, nam hoedendoos en papier in de hand, deed voorzichtig de knip van de deur en tikte toen bescheiden aan.

„Entrez!” weergalmde het en hij trad het bureel van den hoofdredacteur binnen, die zich thans alleen bevond en nog steeds ijverig zat te pennen.

„Klaar?” vroeg hij met een onderzoekenden blik op André, die zoo ernstig mogelijk keek.

„Jawel meneer”.

„Een oogenblik; zet die doos daar maar neer en ga zitten”. Daarop zette de heer *Bouillant* zijn werk voort of er niemand aanwezig was.

André bleef stil zitten, doch hield den hoofdredacteur voortdurend in het oog. Eindelijk, na verloop van meer dan een half uur, zeide deze op een toon, alsof hij de tegenwoordigheid van zijn bezoeker geheel had vergeten:

„O! bent u daar nog? O ja, geeft u maar eens hier; laat eens kijken”.

En André overhandigde hem de paar velletjes papier, die hij had volgeschreven.

„Een bezoek van den Groothertog van Gérolstein aan *Parijs*”, zoo las de hoofdredacteur den titel voor.

„Een groothertog van *Gérolstein*, daar heb ik nooit van gehoord”, zoo vervolgde hij, „en wat heeft die te maken met den hoed van *M. de St. Gérol*?”

„O! dus bent u van morgen al bij het schoonmaken van de bureaux hier geweest en hebt u den hoed al gezien”, riep André uit.

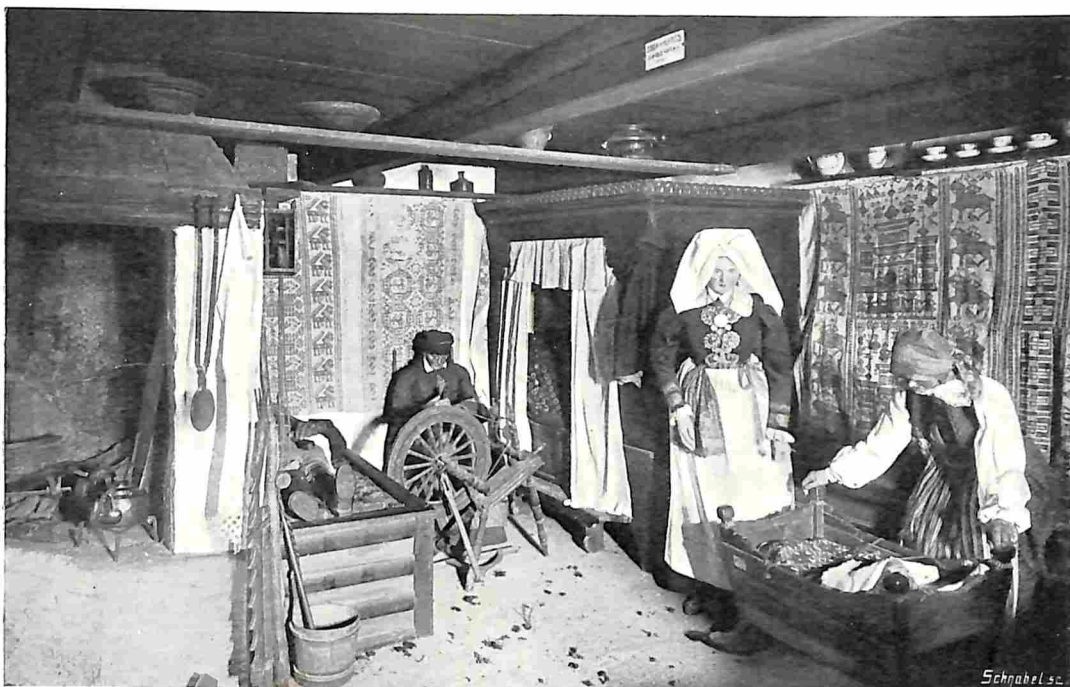
„Animal”, klonk het toornig van de lippen van den hoofdredacteur.

„Chameau... boeuf... ane... cochon... ce sont des animaux”, riposteerde André.

Bij het eerste woord dat André uitte, sprong de hoofdredacteur op en greep een liniaal, alsof hij zijn nieuw geëngageerden medewerker te lijf wilde; deze stond echter op, pakte de stoel waarop hij gezeten had bij de rugleuning vast en voltooide in die houding langzaam en bedaard den bovenvermelden zin.

VAN SPINNEN EN WEVEN.
FRAAI GESNEDEN SCANDINAVISCH SPINROKKEN.

VAN SPINNEN EN WEVEN.
MUSEUM-INTÉRIEUR TE LUND.

Na eenige oogenblikken, waarin *Bouillant* alle moeite deed zijne kalmte te herwinnen, terwijl hij beurtelings vuurrood en citroen-geel werd, zei hij ten slotte: „Ja meneer, dat is zoo.... Mijn vriend *Dutourel* schreef mij ook, dat gij niet gewoon waart een blad voor uw mond te nemen en steeds onbewimpeld uwe meening zeldet. Nu, ik moet zeggen, u hebt mij al een paar staaltjes van uwe oprechtheid gegeven, die hout snijden, maar *sans rancune*.... en meteen stak hij *André* de hand toe, die deze aannam en hartelijk drukte.

„Wil ik u het stukje even voorlezen”, vroeg *André* die verbaasd was over het gevolg, dat zijn optreden had veroorzaakt.

„Dat is goed, *mon ami*”, antwoordde de heer *Bouillant*, die nog een weinig bevend, een sigaret opstak en zich tot luisteren zette, terwijl hij met een groote foulard zijn voorhoofd afwischte. dat door de emotie van de laatste oogenblikken sterk was bedauwd.

En nu begon *André* te lezen: „Een bezoek van den Groot-hertog van *Gérolstein* aan *Parijs*.

Toen de eenige spruit uit het huwelijk van de *Groothertogin* met haar vriend *Frits*, den leeftijd van veertig jaar had bereikt, zijne beide ouders waren overleden, de generaal *Boum* en andere grootwaardigheidsbekleeders dit voorbeeld hadden gevolgd of waren vooraf gegaan en het hem verder was gebleken, dat met de kruin van zijn hoofd tevens ook de bodem van zijn schatkist was zichtbaar geworden, zon hij ernstig op middelen om zijn geschokte fortuin te herstellen.

Eene poging om een leening te sluiten op de sabel van zijn grootvader, met welke sabel zijne moeder indertijd zulke wonderen had gewrocht, mislukte. Noch *Rothschild*, noch *Oppenheim* toonden er lust in te hebben; zelfs *Oppenheimer* weigerde het ronduit.

Tegen een rijk huwelijk met een erfdochter uit een der regeerende vorstehuizen van Europa bestonden ernstige bezwaren, omdat er bij iedere zoodanige overeenkomst minstens twee moeten zijn, die het daarover eens zijn en dit was tot nu toe niet het geval. En hij was nog niet zoo ver gekomen, dat hij zijn doorluchtige hand wilde reiken aan een Spek-prinses uit *Chicago*. Er schoot den verarmden *Groothertog* dus niet anders over dan te beproeven zijn fortuin te herstellen door het spel.

Daar hij te *Monaco* al te bekend was, nog meer dan de befaamde bonte hond, besloot hij zijn geluk te *Parijs* op de proef

Bouillant niet.

„*Boeuf*”.... viel hem *André* in de rede.

Foto E. van Elfrinkhoff.

DE ROEIWEDSTRIJD VAN „HOLLANDIA” OP DEN RIJN
BIJ 'S MOLENAARSBRUG.

MEJ. L. VAN OLST, VAN „DE AMSTEL”, WINSTER IN HET
NUMMER „SINGLE SCULLING OUTRIGGER” GEROEID DOOR
EEN DAME.

foulard, terwijl *André* kalm vervolgde:

„Terwijl hij zijn bezoeker den hoed aanbood en daaruit zijn

te stellen. Ten einde echter het vertrek uit zijn Staten zooveel mogelijk geheim te houden, was hij in fietskostuum en natuurlijk ook met fietspet naar het moderne *Babylon* gepeddeld, maar hem werd, omdat hij geen hooge zijden ophad, aan de *Cercle*, oftewel het speelhol, waar hij zich had aangemeld, de toegang geweigerd.

Goede raad was duur, doch daar schiet hem te binnen, dat hij de welwillendheid en de voorkomendheid had hooren prijzen van den hoofdredacteur van het *Ochtendblad*, „*L'Après-demain*”, vooral ten aanzien van vreemdelingen in het algemeen en van *Duitschers* in het bijzonder.”

„*Diantre*”, bromde *M. Bouillant* tusschen de tanden, terwijl een onheilspellende rimpel zijn voorhoofd plooide.

„Wat blijft u?” vroeg *André*.

„Niets; ga voort”.

En *André* hervatte zijn lezing.

„Onmiddellijk begaf de *Groothertog* zich naar het Bureau van „*L'Après-demain*”, vond er den Hoofdredacteur die hem allerminzaamst en hoogst wellevend ontving en hem onmiddellijk zijn hoed N°. 3, dien hij bij storm en regen droeg, ter leen aanbood”.

„*Ani*.... verder kwam de toornige

„*Mille tonnières*; ga door, zeg ik”.

„*Sacré milles*, val mij dan niet in de rede”.

„Maar ik ben hier op mijn eigen bureel, *sacré nom de mille tonnières* en ik laat mij niet door een.... door een.... brutaliseeren!”

„U wilde zeggen *kwajongen* of misschien nog iets ergers, maar ik zie met genoegen, dat u, die door mijn patroon werd afgeschilderd als een *barribal*, zich weet te beheerschen als het moet. Dat toont zelfkennis en vooruitgang”.

Maar nu stootte de redacteur op: „Jou brutale vlegel, wat denk je wel?”....

„Dat u erg belust bent om het slot van deze interessante geschiedenis te vernemen; ga dus zitten, luister aandachtig toe, houd u kalm en val mij niet meer in de rede”.

En de redacteur, lachende als een boer die kiespijn heeft, ging gelaten zitten hoewel met verhit gelaat en druk gebruik van de

Foto Ver. foto-bureaux.

DE OPENING VAN HET BOOTENHUIS OP 5 JUNI L.L. DER PAS OPGERICHTE
ROEIVEREENIGING „DIE LEYTHE” TE LEIDEN.

kaartje verwijderde, zei hij: „ik zal even een kaartje voor u laten drukken, om in uw hoed te plakken, of hebt u er soms bij u?”

„Ja, maar niet voor een incognito, ziet u”, antwoordde de Groothertog.

„Vindt u het zó goed”, klonk het na eenige oogenblikken en het kaartje waarop V. C. de St. Gérol te lezen stond, werd door den heer Bouillant in den hoed geplakt.

De Groothertog vertrok fier uit de burelen van *L'Après-demain*, zijn reeds kaal wordende schedel sierlijk gedekt met de kachelpijp N°. 3 van den hoofd-redacteur”.

Deze schoof intusschen heen en weer op zijn stoel, alsof hij op naalden zat en wierp woedende blikken op den voorlezer. André deed echter of hij niets bespeurde en las kalm verder:

„De hoed had het gewenschte effect. M. de St. Gérol werd zonder bezwaar in de club toegelaten; het geluk lachte hem toe en toen hij naar zijne residentie terugkeerde, zond hij het geleende hoofddeksel, vergezeld met 1%, van de gemaakte winst, aan den eigenaar terug.

Deze, bijzonder ingenomen met dat geschenk, dat in twintig valsche banknoten, elk van duizend francs was vervat, plaatste met zijn sierlijk rondschrift nog eenige woorden op den binnenkant van de lederen voering van den hoed en deed hem weder in de doos, om een en ander zooals het nu was te doen dienen tot oefenings-object voor jeugdige reporters.

Dat deze voorwerpen reeds geruimen tijd tot dit doel zijn gebezigd, blijkt uit het stof der eeuwen, dat zich ondanks zorgvuldige schoonmaak, hier en daar heeft vastgezet”.

Hier eindigde André zijne lezing en keek den Heer Bouillant aan. Deze stak zonder op te zien de hand uit en André haastte zich hem de papiertjes, waarop het opstel geschreven was, te overhandigen. De hoofdredacteur overtuigde zich met één blik, dat hij de geheele geschiedenis had ontvangen, verscheurde het manuscript toen tot kleine snippers en wierp deze in de papiermand.

„En wat verwacht je nu, dat ik met u doen zal, mon ami?” vroeg hij eindelijk.

„De gage, waarop u mij voorloopig voor een maand hebt geëngageerd, verdubbelen”.

„An....!”

„Boeu....!”

„Nu”, hernam de hoofdredacteur lachende, „het zij zoo. Maar

Foto Ver. Foto-Bur.

HET ARTISTEN-SPORTFEEST IN HET STADION TE AMSTERDAM.

MEVROUW MANN—BOUWMEESTER, ONZE GROOTE TRAGÉDIENNE, PROGRAMMA'S VERKOOPENDE.

plaats grepen. Een ervan gebeurde hier, in het hotel Timeo, een in het Palmiers-hotel te Palermo, en een in het Giappone te Livorno, en anderen in verschillende steden van Italië. In het geheel waren het er zeven. Er werd veel in de bladen geschreven over deze mysterieën, maar er is nooit iets ontdekt”.

„In hoeverre waren ze eigenaardig?” vroeg ik.

„Nu, signore, sommigen geloofden dat de sterfgevallen te wijten

waren aan moord. Bondi was bij al deze gevallen overtuigd dat ze daar ook aan toe te schrijven waren, maar hij kon nooit iets bewijzen. Hij placht altijd erg opgewonden te worden, als iemand over deze moorden begon. De laatste gebeurde zoowat een jaar geleden, toen een danseres aan het Eden Variété in Milaan op een morgen dood in haar kamer werd gevonden. Op haar borst evenals op de borst of de keel van de andere slachtoffers — als ze tenminste slachtoffers geweest zijn — werd een vreemd merk gevonden, dat in het vleesch gebrand was, naar het scheen met een krachtig zuur. In al die gevallen was het merk precies hetzelfde — erg vreemd”.

„Hoe zag dat merk eruit?”

„Ah, signor Bondi heeft het dikwijls beschreven! Hij zei dat het wel leek, alsof de slachtoffers gebrandmerkt waren met het een of ander werktuig dat den vorm had van een driehoekigen knoepahaak. Op de borst, zei hij, hadden ze een teken, alsof er drie knoepenhaken tegelijk op gedrukt waren”.

„Drie knoepenhaken!” zeide ik, met open mond den man aanstarend.

(Wordt vervolgd).

DE LAATSTE SPANNENDE WEKEN.

Voor den aankoop van „Hofwijck” was 16 Juni nog bijna f 5000.— noodig. Nog slechts 10 dagen resten ons.

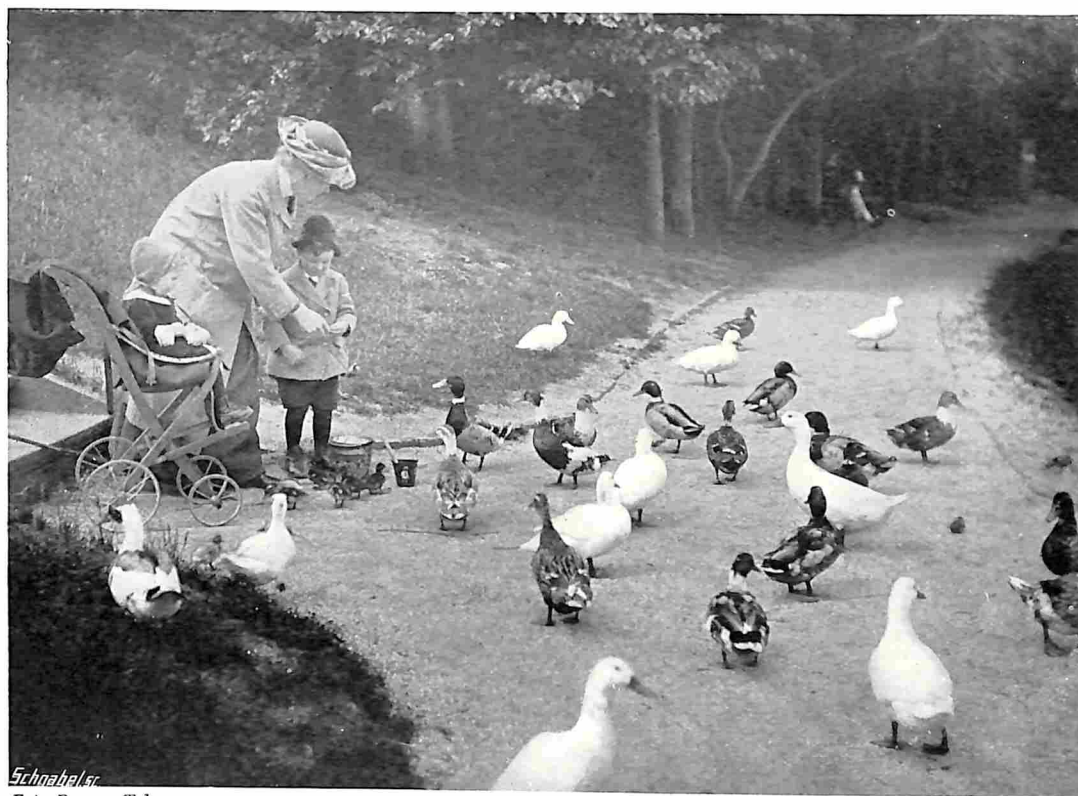

Foto P. van Tol.

EENDJES VOEREN IN DE SCHEVENINGSCHES BOSCHJES.